Azərbaycan.- 2021.- 6 aprel. S. 1; 7.

“İsgəndər” müəmması

Suallar çox, cavab isə hələ ki, yoxdur

Azərbaycanın parlaq qələbəsi ilə nəticələnən Vətən savaşı dünyanın aparıcı hərbi mərkəzlərində müharibənin aparılmasına dair baxışları dəyişdirdi. Ordumuzun müasir hərbi texnologiyalarının tətbiqi ilə həyata keçirdiyi döyüş əməliyyatları, ortaya qoyduğu nümunələr hazırda bir çox ölkələrdə öyrənilir.

Ermənistanı alt-üst edən raket polemikası

44 günlük müharibədə düşmənin tankları, PDM-ləri, hərbi avtomobilləri, ən müasir hava hücumundan müdafiə sistemləri Azərbaycan Ordusunun hücumları nəticəsində metal parçalarına döndülər. Onlar böyük əksəriyyəti bir mərmi belə atılmadan beşinci nəsil müharibə aparan ordumuzun hədəfinə çevrildilər.

Məğlubiyyətdən sonra Ermənistanın baş nazirinə qarşı hücuma keçənlərin ittihamlarından biri “İsgəndər” raketləri ilə bağlı oldu. Məlum olduğu kimi, erməni generalları hələ bu müharibəyə qədər Azərbaycanı təhdid edərkən “İsgəndər” raketlərinə istinad edirdilər. Kapitulyasiyadan sonra keçmiş prezident Serj Sarkisyan Nikol Paşinyanı bu raketdən gec istifadə etməkdə günahlandırdı.

Ardı 7-ci səh.

"İsgəndər" müəmması

Suallar çox, cavab isə hələ ki yoxdur

Əvvəli 1-ci səh.

Xatırladaq ki, hələ ötən ilin noyabrında Ermənistan silahlı qüvvələrinin keçmiş baş qərargah rəisi, bu ölkənin müdafiə nazirliyinin hərbi müfəttişliyinin rəhbəri olmuş general Movses Akopyan Qarabağda gedən müharibə zamanı Ermənistanın Azərbaycana qarşı "İsgəndər" operativ-taktiki raketləri tətbiq etdiyini bildirmişdi. Paşinyanın həyat yoldaşını bunkerdən çıxardığına görə gündəmə gələn Akopyanın keçirdiyi mətbuat konfransında jurnalistlər ondan müharibə zamanı Ermənistanın niyə "İsgəndər" komplekslərini tətbiq etmədiyini soruşublar. Onun cavabı isə belə olmuşdu: "Tətbiq edilib, amma deyə bilmərəm, hansı istiqamətdə".

Həmin vaxt bu məsələ geniş müzakirə mövzusuna çevrilmədi, ta keçmiş prezident Serj Sərkisyanın Paşinyanı "İsgəndər"ləri vaxtında tətbiq etməməkdə günahlandırmasına qədər. Onun sözlərinə görə, Ermənistan ordusu raketləri müharibənin sonunda Şuşanı geri almaq cəhdi zamanı tətbiq edib.

Paşinyanın S.Sarkisyanın ittihamlarına cavabı isə Ermənistanda yeni siyasi böhrana yol açdı. O böhrana ki, nəticədə Paşinyanı növbədənkənar seçkilərin keçirilməsi barədə qərar verməyə də məcbur etdi. Belə ki, məsələyə "1in.am" saytına müsahibəsində aydınlıq gətirən Paşinyan Ermənistanın Azərbaycana qarşı "İsgəndər" əməliyyat-taktiki raket sistemindən istifadə etdiyini, lakin raketlərin partlamadığını dedi. "Qoy sual verilsin ki, "İsgəndər" raketi niyə partlamayıb? Və ya niyə 10 faiz partlayıb?"-deyə o bildirmişdi.

Bu cavab Rusiyanın hərbi siyasi-dairələrində təəccüb və hiddətlə qarşılandı. Rusiya Müdafiə Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi, general İqor Konaşenkov bəyan etdi ki, Nikol Paşinyanın "İsgəndər" raketlərinin partlamaması, yaxud "10 faiz partlaması" barədə dediklərini təəccüb və anlaşılmazlıqla qarşılayıblar. Onun sözlərinə görə, Qarabağda "İsgəndər", ümumiyyətlə, tətbiq edilməyib və komplekslərin bütün döyüş sursatı-raketlər hamısı Ermənistan ordusunun anbarlarındadır.

Bir sıra Rusiya siyasətçiləri və hərbi eksertləri də Paşinyanın açıqlamasını kəskin tənqid etdilər. Baş nazirin açıqlamasını istehza ilə qarşılayan Ermənistan ordusunun baş qərargah rəisinin müavini Tiqran Xaçatryan isə buna görə vəzifəsi ilə vidalaşmalı oldu. Bütövlükdə, "İsgəndər" polemikası Ermənistanda ordunun Paşinyana qarşı bunt qaldırmasına və onun istefasını tələb etməsinə gətirib çıxardı. Baş nazirin növbədənkənar parlament seçkilərinin keçirilməsi barədə qərarı da "İsgəndər" polemikasının nəticəsidir.

Şuşada tapılan qalıqlar "İsgəndər - M" versiyasına aiddir

Bu il martın 15-də Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyi tərəfindən Şuşa şəhərində aparılan təmizləmə əməliyyatı zamanı iki müxtəlif yerdən raket qalıqları aşkarlanıb. Agentliyin operativ qərargahının rəisi İdris İsmayılov bildirib ki, aparılan tədqiqat zamanı raketin üzərində olan "9M723" indeks kodu yoxlanılıb. Məlum olub ki, bu, "İsgəndər" raket kompleksinin qalıqlarıdır. Həmin qalıqlar bir-birindən 780 metr məsafədə tapılıb. Aparılan son araşdırma nəticəsində qənaətə gəlinib ki, atılmış raket "İsgəndər" raket kompleksinin raketidir. Raketin uzunluğu 7 metr 23 santimetr, diametri isə 920 millimetrdir. Hazırda partlayış yerində və ətrafda ilkin tədqiqatlar aparılır.

Müharibənin başa çatmasından aylar sonra tapılan raketin qalıqları bəlkə də böyük maraq doğurmazdı, əgər onun indeks kodu aşkar edilməsəydi. Belə ki, aydın olub ki, raketin qalıqları Rusiyanın Ermənistana verdiyini və rəsmən açıqladığı "İsgəndər E" modifikasiyasına deyil, "İsgəndər"in daha uzaq mənzilli və nüvə başlığı daşıya bilən "İsgəndər-M" versiyasına aiddir. Yəni Şuşada tapılan raketin qalıqları göstərir ki, bu modifikasiya Rusiyanın Ermənistana verdiyi raketin modifikasiyasına uyğun gəlmir. Bu versiya 500 kilometr mənzilə malik ortamənzilli raketlər sinfinə aiddir. Həmin raketlərin isə ixracı 1987-ci ildə ABŞ ilə SSRİ arasında imzalanan "Yaxın və ortamənzilli raketlərin məhv edilməsi"nə dair müqavilənin tələblərinə tamamilə ziddir.

Təsadüfi deyil ki, bu raketlərin Ermənistana verilməsi rəsmi olaraq heç bir mənbədə əksini tapmayıb. Heç bir hərbi hesabatda "İsgəndər-M" versiyasının Ermənistana verilməsi barədə məlumat yoxdur.

Şuşa şəhərində və onun ətrafında həyata keçirilən minadantəmizləmə tədbirləri zamanı böyük dağıdıcı gücə malik "İsgəndər" raket kompleksinin raketinin qalıqlarının tapılması xarici medianın da gündəmindədir. Bununla bağlı xəbərlərdə Ermənistanın baş naziri N.Paşinyanın həmin raketlərin 10 faiz yararlı olduğu barədə fikirlərindən sitat gətirilir və bu faktın həqiqət olduğu qeyd edilir. Həmçinin bildirilir ki, bütün bunların fonunda maraqlı sual yaranır, əgər Rusiya Ermənistana "İsgəndər - M" raket kompleksi verməyibsə, Şuşada həmin raketin qalıqlarının tapılması necə izah oluna bilər?

Erməni izi

Məsələ ilə bağlı kütləvi-informasiya vasitələrində yer alan məlumatlardan isə belə aydın olur ki, "İsgəndər-M" raketləri Ermənistana qanunsuz ötürülüb. Bu barədəki araşdırmada bildirilir ki, Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin hərbi əks-kəşfiyyat Departamenti Ermənistana qanunsuz ötürülmüş və Qarabağda tətbiq edilmiş "İsgəndər-M" raketləri ilə bağlı təhqiqat başladıb. "Məlum olub ki, həmin raketlər Qırmızı bayraqlı, "Suvorov ordenli" Cənub hərbi dairəsinin anbarlarından qanunsuz əldə edilib, Livan və Rusiya bankları üzərindən ödəniş həyata keçirilməklə qeyri-leqal olaraq Ermənistana ötürülüb. Bu, Rusiya hərbi və xüsusi xidmət dairələri tərəfindən olduqca sərt cavab tələb edən situasiyadır", - deyə sayt yazır.

Qeyd olunur ki, ötən ilin payızında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Ermənistana Rusiyadan qanunsuz silah təchizatı barədə bəyanatından sonra Rusiya Müdafiə Nazirliyinin bəzi məmurlarının bu işə cəlb olunması ilə bağlı xidməti araşdırma başladılıb. Araşdırma şok nəticələr üzə çıxarıb. Hərbi dairənin raket-artilleriya silahları anbarından verilmiş şübhəli qaimələr, hərbi-nəqliyyat aviasiyasının Ermənistana tərəf izahedilməz reysləri, nəhayət, Rusiyada yaşayan erməni biznesmen Karen Karapetyanın "metallom" qiymətinə aldığı İl-76 təyyarəsi əks-kəşfiyyat əməkdaşlarında şok effekti yaradıb.

"Rusiyadan muzdluların və silahların Qarabağa göndərilməsi, bəzi məmurların bank hesablarındakı köçürmələr barədə FTX-nin ərazi idarələrindən daxil olan məlumatlar bir infomasiya axınına cəmləşdirilib, ümumi mənzərə yaranıb.

Məlum olub ki, Cənub hərbi dairəsində Rusiyadakı erməni diasporu Ermənistana qeyri-leqal silah təchizatı üçün öz şəbəkəsini qurub. Rusiya Müdafiə Nazirliyinə yaxın mənbə deyib ki, erməni diasporunun və onunla bağlı olan adamların hərəkətləri bütün qırmızı xətləri keçib. İctimai-siyasi fəaliyyətlə bir araya sığmayıb və dövləti xəyanət sayıla bilər.

Tank əleyhinə raket kompleksləri, hava hücumundan müdafiə raket kompleksləri, onlara aid raketlər və ən azından üç "İsgəndər-M" raketi, üstəlik, minalar, patronlar, atıcı silahlar Rusiya hərbi dairəsinin anbarlarından iri miqyasda Ermənistana ötürülüb.

Pullarını isə Krasnoyarskdan, Krasnodar, Tula, Orlov vilayətlərindən, Moskva, Sankt-Peterburq və hətta Xabarovskdan olan erməni biznesmenlər öz hesablarından ödəyiblər. Ticarət mərkəzləri, tikinti kontorları, hər cür mallar satan erməni dükanları-hamısı bu sxemdə yer alıblar", - deyə bildirilir.

Ermənistanın silahlanmasında yer almayan raketlərin bu ölkəyə ötürülməsi tamamilə qanunsuz yollarla baş verib. Belə bir hadisənin sıradan avtomat patronu deyil, "İsgəndər-M" raketi ilə bağlı olması kifayət qədər ciddi və təəssüfdoğuran hadisədir. Ümid edirik ki, Rusiyanın müvafiq orqanları məsələni ciddi araşdıracaqlar.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"